

Investigating the Role of Social Capital by Emphasizing Women's Activism in Renovating Inefficient Urban Textures (Case Study: District 13 of Tehran)

Hossein Hataminezhad ^{a*}, Seyyed Abbas Rajaei ^b, Hossein Mansourian ^c, Reza Imani ^d

^{a.} * Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

^{b.} Associate Professor, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

^{c.} Associate Professor, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

^{d.} PhD Student, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

<https://doi.org/10.22034/ispdrc.2025.2042082.1136>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Social capital,
Inefficient texture,
Women's activism.

Iran has experienced significant changes in the course of modernization, so the homogenous texture of the society has been disrupted and new groups and classes have been created. Women are one of these groups whose traditional social base has undergone significant changes during modernization.

The primary purpose of this study was to analyze the relationship between social capital and women's activism and to identify effective structures in the role of women in social capital and their activism in the inefficient and worn-out urban textures of District 13 of Tehran.

The present study is qualitative and descriptive-analytical. It used descriptive data obtained from interviews with women living in worn-out textures of the study area and data obtained from a library study. The present study was conducted based on interviews with women who have lived in District 13 for at least one year or more and answered the questions of the questionnaire using the purposeful sampling method. Due to the non-normality of the variables, Spearman's correlation coefficient was used using SPSS 18 software to test the hypotheses.

The results obtained from the questions revealed that the subject of women in the space of inefficient urban textures is not much different from the general space of the city, and the social order in the real space has regenerated power in the space of inefficient textures.

Women have been removed, rejected, and denied both internally and externally due to suppressive mechanisms in this space. The existence of the community of women in these textures is suppressed in the urban space.

Received:

26 September 2024

Received in revised form:

12 January 2025

Accepted:

28 January 2025

pp. 98 - 111

Corresponding author (Email: hataminejad@ut.ac.ir)

Extended Abstract

Introduction

Iran's big cities have undergone significant changes during modernization. Following the social, cultural, economic, and political developments of the country, the rapid growth of the urban population and the inability to provide services and housing have led to the horizontal expansion of the city and neglected the historical and old textures of the centers of big cities. Also, the homogenous texture of the society changed and new groups and classes were created in the process of modernization. Women are one of the groups whose social base was transformed during modernization. Nowadays, the concept of social capital has gained special importance given the primary elements of social capital such as participation, trust, solidarity, and social awareness, and the importance of these elements in the process of urban renovation. Since women make up more than half of the population of these textures, improving the condition of worn-out textures based on their participation, providing justice-oriented goals, better meeting the needs of the residents, empowering and taking responsibility, and improving the mental health of the residents, especially women, increase belonging to residence place, improving social security, improving the environment, and generally improving the quality of life of the residents of these textures have provided the conditions for sustainable urban development. Thus, the present study aims to explain the role of social capital by emphasizing women's activism in the renovation of inefficient urban textures.

Methodology

The present study is applied regarding its aim and descriptive-correlational and causal regarding the method of the study. The statistical population of this study included all the residents of the worn-out textures of District 13 of Tehran. The questionnaire was used as a tool in this study. The standardized questionnaire of the American Social Capital Association and the women's activism questionnaire were used to measure the social capital components. The social capital questionnaire was used to investigate the dimensions of relational capital, cognitive capital, and structural capital, and the women's activism questionnaire measures the

dimensions of social responsibility, belonging to the community, self-efficacy, and practical responsibility. In this study, two methods of face and content validity and construct validity using confirmatory factor analysis were used to measure the validity of the measurement tool. Cronbach's alpha coefficient was used to determine the reliability of the questionnaire. It was found that the study questionnaire has good reliability and validity. Also, SPSS 18, LISREL, and AMOS 18 software was used to analyze the obtained data.

Results and discussion

The present study investigated the relationship between social capital and its dimensions and women's activism in the worn-out textures of District 13 of Tehran. The results indicate a significant relationship between social capital and women's activism (0.520). Also, the intensity of the relationship between cognitive capital, relational capital, and structural capital and women's activism is 0.371, 0.497, and 0.448, respectively, indicating a direct and significant relationship between the components of social capital and the variable of women's activism. The results of analyzing the output of Amos software revealed that the correlation between social capital and women's activism is 0.63, indicating the effect of social capital on women's activism. The output values of Amos software indicated that the experimental data correspond to the observed data and show the model fit with the theoretical foundations of social capital and women's activism.

Conclusion

The present study aims to investigate the relationship between social capital and women's activism in the renovation of the worn-out texture of District 13 of Tehran. The dimensions of social capital, including cognitive capital, relational capital, and cognitive capital, and their effect on women's activism in these textures were investigated. The results revealed a significant relationship between social capital and women's activism in the worn-out textures of District 13 of Tehran. The results suggest that social capital plays a vital role in increasing women's activism in renovating worn-out textures in the district. The results of the questionnaire generally indicate a relationship between social capital and its components and the

indicators of women's activism. The existence of a relationship between social capital and women's activism (63%) suggests that we should improve the practical responsibility, sense of social belonging, social responsibility, and belief in women's self-efficacy to increase women's activism in worn-out textures. This will help us eliminate the primary factor involved in the slowness of the renovation processes of worn-out urban textures, which is the lack of preparation by the residents. since lack of information and mistrust of the residents of these textures leads to non-participation and resistance in the implementation of projects. However, believing in the social capital of these textures, and knowing the attitudes of the members of the target society leads to the participation of people and the formulation and implementation of renovation programs in them. Based on sociological theories such as the theory of disorder, alienation, and powerlessness affect the process and level of social capital and social participation. Hence,

to increase the participation of members of society in the inefficient urban textures, especially women, the primary barriers to participation must be identified. Thus, the fields of women's activism should be improved through participation and social cohesion.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

انحصار علمی بداند غیر عامل ایران

نشریه علمی شهر ایمن

شاپا الکترونیکی: 2676-556X

Journal Homepage: www.ispdrc.ir

مقاله پژوهشی

تبیین نقش سرمایه اجتماعی با تأکید بر کنشگری زنان در بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۳ شهر تهران)

حسین حاتمی‌نژاد* - استاد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

سید عباس رجائی - دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

حسین منصوریان - دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

رضا ایمانی - دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

<https://doi.org/10.22034/ispdrc.2025.2042082.1136>

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>از میان کشورهایی که در فرایند مدرن‌سازی، در کنار جریان‌های نوسازی، تغییر قابل ملاحظه‌ای به خود دیده، می‌توان از کشور ایران یاد کرد. زنان به‌عنوان گروهی با پایگاه اجتماعی سنتی دراز مدت، در روند اخیر دگرگونی‌های عمیقی را تجربه کرده است. هدف اصلی این پژوهش تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان از یک سو و شناسایی سازه‌های مؤثر در نقش زنان در سرمایه اجتماعی و کنشگری آنان در بافت‌های ناکارآمد و فرسوده شهری منطقه ۱۳ تهران بود. پژوهش حاضر از نوع کیفی و به شیوه توصیفی تحلیلی انجام شده است که در آن از داده‌های توصیفی برگرفته از مصاحبه با زنان ساکن بافت فرسوده منطقه مورد مطالعه و همچنین داده‌های به‌دست‌آمده از مطالعه میدانی با ۲۶۵ نفر از زنان ساکن در بافت منطقه مورد مطالعه استفاده گردیده است. مطالعه پژوهش حاضر مبتنی بر مصاحبه با زنانی است که در منطقه ۱۳ حداقل یک سال و بیشتر زندگی کرده‌اند و با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند به سؤالات پرسشنامه پاسخ دادند. منظور بررسی فرضیه‌ها به علت نرمال نبودن متغیرها از ضریب همبستگی اسپیرمن با استفاده از نرم‌افزار <i>SPSS 18</i> استفاده شد. یافته‌های به‌دست‌آمده از سؤالات نشان داد که سوژه زنان در فضای بافت‌های ناکارآمد شهری نسبت به فضای کلی شهر تفاوت چندانی ندارد. در این فضا زنان به دو صورت درونی و بیرونی به‌واسطه سازوکارهای سرکوبگر، مورد حذف، طرد و انکار قرار گرفته‌اند و هستی اجتماع زنان این بافت‌ها اساساً در فضای شهری سرکوب می‌گردد.</p>	<p>واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، بافت ناکارآمد، کنشگری زنان.</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۵</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۰/۲۲</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۰۹</p> <p>صص. ۹۸ - ۱۱۱</p>

* نویسنده مسئول hataminejad@ut.ac.ir

مقدمه

سرمایه اجتماعی یکی از اجزای مهم قدرت «جامعه مدنی» یا ظرفیت خود مدیریتی جامعه از طریق فعالیت گروه‌های غیررسمی، داوطلبانه، غیردولتی و غیرانتفاعی است (الوانی و نقوی، ۱۳۸۷: ۱۷). امروزه با توجه به عناصر اصلی سرمایه اجتماعی همچون مشارکت، اعتماد، همبستگی و آگاهی اجتماعی از یک سو و اهمیت این عناصر در فرایند بازآفرینی شهری از سوی دیگر، موجب شده است که مفهوم سرمایه اجتماعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار گردد. از آنجایی که کارکردها و عملکردها پیامدهای زیادی بر جامعه داشته است، سرمایه اجتماعی برای نظریه‌پردازان و سیاست‌گذاران اجتماعی اهمیت دوچندان پیدا کرده است. اگرچه سرمایه اجتماعی به روش‌های مختلفی تعریف شده است، اما بیشتر تعاریف شامل دو جنبه است: یکی ساختاری و دیگری شناختی، یعنی خود روابط اجتماعی و جنبه‌های کیفی‌تر آن مانند اعتماد و تعامل. سرمایه اجتماعی ساختاری اغلب به اشکال غیررسمی و رسمی تقسیم می‌شود. اولی شامل روابط گاه‌به‌گاه با خانواده و دوستان است، درحالی که دومی شامل شبکه‌های محدودتر از قوانین، مانند انجمن‌های داوطلبانه است. در میان تماس‌های غیررسمی، می‌توان تمایز بیشتری بین روابط درون و بیرون خانواده قائل شد. خانواده اغلب به‌عنوان شکل اصلی سرمایه اجتماعی یعنی سرمایه اجتماعی مبتنی بر خانواده در نظر گرفته می‌شود. خانواده هم به‌عنوان خانواده مستقیم و هم خانواده گسترده (مثلاً خویشاوندان) تعریف شده است. همان‌طور که توسط استون و همکاران بیان شده است: رفتارهای خانوادگی، از جمله ازدواج و فرزند آوری، نمونه‌های کلاسیک سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی باقی می‌مانند تحقیقات اخیر جامعه‌شناختی نیز بر اهمیت خانواده به‌عنوان سرمایه اجتماعی تأکید کرده است؛ اما در جامعه معاصر، روابط اجتماعی اغلب فراتر از خانواده است (موسوی و علی پور، ۱۳۹۱).

ایران همانند سایر کشورهای در حال توسعه در جریان مدرنیزاسیون تغییرات مهمی به خود دیده است. در این تحول نوسازی، بافت‌های یکدست و همگن در جامعه تغییرات مشهودی تجربه کرده و شاهد نوسازی در گروه‌ها و طبقات است. یکی از گروه‌هایی که در جریان نوسازی پایگاه اجتماعی آن‌ها دچار دگرگونی شد زنان هستند. این تحولات در تمامی ابعاد و به‌ویژه با نگرشی به ابعاد آموزشی، شغلی و مشارکتی در عرصه‌های اجتماعی، تغییر جایگاه آن‌ها در جامعه ملموس است. داشتن سرمایه فرهنگی و اجتماعی زنان جامعه برای دسترسی به پایگاه اجتماعی مناسب با مردان کافی نیست. از همین روست که قسمت اعظم توانمندی‌های بانوان به فراموشی سپرده می‌شود و از خلال همین تسامح، تناسب میان مشاغل و توانایی‌های زنان در پیشبرد اهداف اجتماع، از بین می‌رود. ماحصل این عدم

تناسب، گرایش زنان توانمند و نخبه بدین سمت است (پارسا و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۲۸).

تفاوت‌های جنسیتی در تحقیقات سرمایه اجتماعی مورد توجه نسبتاً کمی قرار گرفته است. با این حال، مشخص شده است که زنان تمایل بیشتری به خانواده محور بودن دارند و اغلب نقش «نگهدار خویشاوندی» را در خانواده به عهده‌دارند. با صرف زمان بیشتر برای ایفای این نقش، زنان ممکن است کمتر خارج از خانواده اجتماعی شوند، همان‌طور که با مشاهده این که زنان به انجمن‌های داوطلبانه کمتری نسبت به مردان تعلق دارند نشان داده شده است. با این حال، زنان تمایل دارند هزینه ایجاد سرمایه اجتماعی را متحمل شوند، درحالی که مزایای کمتری نسبت به مردان از آن کسب می‌کنند. اگرچه بورديو به‌طور کلی مسائل جنسیتی را در رابطه با سرمایه اجتماعی نادیده می‌گیرد، اما استدلال می‌کند که زنان مردان را قادر می‌سازند تا سرمایه اجتماعی را از طریق فعالیت‌های اجتماعی، مانند تبادل هدایا و تماس‌های تلفنی، جمع کنند (صمد پور و شهامت، ۱۴۰۱).

از سوی دیگر نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسوده شهری تأثیر قابل توجهی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و کالبدی و دستیابی به توسعه پایدار شهری و جوامع پایدارتر است (Lombardi et al., 2011) از منظر مکتب ساختارگرایی روابط پایدار نهادینه‌شده در جامعه میزان مشارکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. کارکردگرایی، بر سرمایه اجتماعی، اعتماد و انسجام اجتماعی به‌عنوان تسهیل‌کننده مشارکت تأکید می‌ورزد (Alipour Nakhi et al., 2016). در گفتمان دموکرات توسعه شهری علاوه سهم مشارکت‌های مردمی در امور شهر، یکی از شاخص‌های توسعه، میزان حضور اجتماعی زنان و نقش‌آفرینی آنان در جامعه می‌باشد. اثرگذاری مثبت حضور زنان در جامعه بایستگی‌های خاص خود را می‌طلبد، پس باید زمینه‌های اجتماعی حضور زنان در عرصه‌های گوناگون فراهم آمده و تقویت گردد. چراکه داشتن جامعه‌ای برخوردار از دالت جنسیتی، عاملی مهم برای توسعه و آبادانی کشورها خواهد بود. زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت جامعه نقش‌آفرینی خاص و بی‌بدیل خود را در قبال تسهیل حرکت در مسیر توسعه ایفا خواهند نمود. یکی از معیارهای مهم در این زمینه سرمایه اجتماعی زنان می‌باشد. افزایش و یا کاهش سرمایه اجتماعی زنان باعث تغییر و بازتعریف برخی از قواعد عمل در حوزه خصوصی و همچنین عمومی شهر خواهد شد. (ملکی و همکاران، ۱۴۰۲)

تایلان و همکاران (۲۰۲۲)، به بررسی تفکیک سرمایه اجتماعی درک تأثیر پیوند و ارتباط بر مشارکت در فعالیت‌های شهری پرداختند. نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که بین هر دو بعد سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت رابطه مثبت اما متفاوتی وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین سرمایه پیوندی، رابطه‌ای

خصوصی و دولتی است که در قالب مدیریت یکپارچه انجام می‌گیرد (نقدی و کولیوند، ۱۳۹۴: ۲)؛ بنابراین، یکی از مهم‌ترین عواملی که قبل از هر اقدامی در زمینه مدیریت احیای بافت‌های فرسوده باید موردتوجه قرار گیرد، مشارکت کلیه ساکنان، بازیگران و ذینفعان کلیدی در مجموعه بافت‌های ناکارآمد شهری است (سفیری و صدقی، ۱۳۹۱: ۱۲).

بنابراین هدف از پژوهش حاضر تبیین نقش سرمایه اجتماعی با تأکید بر کنشگری زنان در بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد شهری می‌باشد سؤالات تحقیق به شرح زیر است:

- ۱) بررسی نقش زنان در سرمایه اجتماعی و کنشگری آنان در بافت‌های ناکارآمد شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۳ شهر تهران) به چه صورتی است؟
- ۲) تعیین روابط درونی و وزن سازه‌های مدل نقش زنان در سرمایه اجتماعی و کنشگری آنان در بافت‌های ناکارآمد شهری به چه صورتی است؟

مبانی نظری پژوهش

نوسازی و بازسازی بافت‌های فرسوده شهری تأثیر قابل توجهی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و فیزیکی دارد و این امکان را برای ما فراهم می‌کند تا به توسعه شهری پایدار و جوامع باثبات‌تر دست‌یابیم (ابراهیم نجف‌آبادی و سام آرام، ۱۳۹۲). برای اینکه بتوان بافت‌های ناکارآمد را احیا نمود، سه نوع مداخله پیشنهاد شده است که در چارچوب بازسازی، نوسازی و بهسازی می‌گنجد. فرایند بهسازی، تمرکز بر حفظ بافت گذشته و آثار هویتی آن در بافت است. طبق این فرایند، با رویکردهای حمایتی، مراقبتی و نگهداری، سعی می‌شود که امکانات موجود برای تقویت جنبه‌های مثبت و کاهش ابعاد منفی به کار گرفته شود. فرایند نوسازی، توأم با تعهد نسبی به گذشته و مداخلات اندک تا قابل‌توجه (حسب مورد) است. در این رویکرد تلاش می‌شود کارایی افزایش‌یافته و از خلال آن، زندگی شهری در بافت‌ها احیا گردد که به‌واسطه مناسب‌سازی، احیاء، نوسازی و تحول محقق خواهد شد. در مداخله بازسازی علاوه بر عدم تعهد به گذشته، شرایط فیزیکی و زیستی جدید به‌واسطه حذف و پاک‌سازی بافت قدیمی و ایجاد بافت نوین، با توجه به نیازهای جدید است (بوکانی، ۱۳۹۴: ۲). سه نظریه مهم در این حوزه محافظه‌کارانه، رادیکال و عقلایی مطرح شده است. هدف نظریه محافظه‌کارانه حفظ وضع موجود است و در نظریه رادیکال هدف اصلی، دگرگونی اساسی و نوسازی است و در نهایت در نظریه عقلایی، تأکید بر مرمت، اصلاح و زنده‌سازی بافت‌های قدیمی است. نظریه متأخر مبتنی بر مکتب انسان‌گرایی است و لازمه آن مشارکت کلیه ذینفعان دولتی و خصوصی در فرایند بهسازی و نوسازی این بافت‌ها است. مشارکت از منظر بانک جهانی، فرآیندی است که ذینفعان را برای ابتکارات توسعه و تصمیمات و

وجود ندارد و این فرضیه چندبعدی بودن سرمایه اجتماعی را تقویت می‌کند. سمسودین و همکاران (۲۰۲۲)، در مطالعه‌ای با عنوان شکل‌گیری سرمایه اجتماعی در محیط‌های شهری با تراکم بالا: ویژگی‌های درک شده فضای سبز محله، به بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی و ویژگی‌های فیزیکی پرداختند. یافته‌های آنان نشان داد که ویژگی‌های فیزیکی، مانند میزان فضای سبز، در شکل‌دهی ادراکات نسبت به فضای سبز مهم بوده و بر سطح سرمایه اجتماعی پرورش‌یافته تأثیرگذارند. کورسو و همکاران (۲۰۲۱)، به بررسی شهرنشینی و نحوه استفاده از زمین شهری پرداختند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که نحوه نامناسب استفاده از کاربری زمین در بیشتر شهرهای مورد مطالعه ناکارآمد و نرخ رشد جمعیت کمتر از میزان مصرف زمین است. مور و همکاران (۲۰۱۹)، در مطالعه‌ای با عنوان اندازه‌گیری‌های سرمایه اجتماعی شخصی در طول زمان، به بررسی ارتباط‌های طولی بین عناصر شناختی، ساختاری و شبکه‌ای سرمایه اجتماعی در بین زنان و مردان پرداخته‌اند. لدی و همکاران (۲۰۲۰)، به بررسی نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت ناامنی غذایی در میان زنان مسن در ایالات‌متحده پرداختند. آن‌ها ضمن بحث در مورد مفاهیم مداخله، به بررسی نقش و تأثیر سرمایه اجتماعی در کاهش ناامنی غذایی متنوع، پیچیده و ساختاری پرداخته‌اند. پو و همکاران (۲۰۲۰)، به بررسی روابط متقابل بین سرمایه اجتماعی و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری پرداختند. یافته‌ها آن‌ها نشان داد که پیشرفت‌ها در توسعه منطقه‌ای، توانایی بهبود و تقویت سرمایه اجتماعی را به‌منظور توانمندسازی زنان در سیستم‌های کشاورزی خرده‌مالک را دارد.

نتایج بررسی مطالعات انجام شده در زمینه سرمایه اجتماعی زنان نشان می‌دهد که پژوهش‌های اندکی در این زمینه صورت گرفته است. برای مثال (پورا احمد و همکاران، ۱۳۹۵؛ رفعت جاه و همکاران، ۱۴۰۰؛ فرهادیان و همکاران، ۱۳۹۲). با توجه به این مهم که نیمی از ساختار اجتماعی ایران را زنان تشکیل می‌دهند و با توجه به اهمیت نقشی که در عرصه‌های مختلف اجتماعی، آموزشی، خانوادگی و اقتصادی ایفا می‌کنند، این پژوهش جهت پژوهش خود را به بررسی موضوع سرمایه اجتماعی زنان اختصاص داده است. احیای بافت‌های فرسوده به‌ویژه در مراکز شهرهای بزرگ یکی از امور پیچیده‌ای است که همواره موردتوجه مدیران، کارشناسان و مردم بوده است. در جریان نوسازی و بهسازی بافت‌های ناکارآمد شهری، ایجاد بسترهای لازم برای بهبود زیرساخت‌های اقتصادی و کاهش فقر مادی ساکنان این بافت‌ها از یک سو و مشارکت بازیگران و ذینفعان پروژه از سوی دیگر منجر به این امر شده است که چنین طرح‌هایی به‌صورت ناتمام رها نخواهد شد. از این‌رو امروزه طرح‌های بهسازی و نوسازی مستلزم مشارکت کلیه ذینفعان و مدیران بخش

تصمیم‌گیری در راستای تمرکززدایی از دستگاه‌های دولتی یا سازمان‌های مرتبط (بالای هرم قدرت) به طبقات پایین مردم و کمیته‌های منتخب مردمی (سطح هرم قدرت) واگذار می‌شود و در نهایت، محرومان و حاشیه‌نشینان توانمند می‌گردند. انگیزه‌ها و عوامل اجتماعی محور ماکس وبر در تبیین مشارکت هستند و رفتار مشارکتی افراد را بر اساس اصول پاداش و تنبیه بنا می‌نهد. این رویکرد، مشارکت اجتماعی شهروندان به خوشایندی از نوع و میزان خدمات شهری و گرایش به سازمان‌های عمومی بستگی دارد. متغیرهای آمادگی ذهنی، آموزش و روان‌شناختی محور دیدگاه‌های دانیل لرنر را شکل می‌دهند (نقل از: رضا دوست و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۹-۱۰۱). مکتب ساختارگرایی، روابط پایدار نهادینه شده را تعیین‌کننده کم و کیف مشارکت جامعه در فرآیندها می‌داند (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۶۰، ۲۶۲). برخی از محققان ایران (حسین زاده و فدایی ده چشمه، ۱۴۰۰) مشارکت شهروندان را تابعی از عوامل اجتماعی همچون سیاست‌های انگیزشی، رضایت شهروندان، نوع فعالیت شهرداری و اعتماد اجتماعی می‌شمرند.

مؤلفه‌ها و شاخص‌های عملیاتی کردن پژوهش حاضر طبق ادبیات پژوهشی موجود به شرح ذیل (جدول ۱) از ۵ مؤلفه تشکیل می‌شود.

منابع تأثیرگذار، دعوت می‌کند (محمدی، ۱۳۸۴: ۱۱۲-۱۳۳). مشارکت شهروندی از منظر ارنشتاین با عبارت قدرت شهروندی موازنه می‌کند. وی در نظریه نردبان مشارکت خود به سطوح مختلفی اشاره می‌کند که از عدم مشارکت (درمان، دست‌کاری و عوام‌فریبی)، مشارکت جزئی (امداد، اطلاع‌رسانی، مشاوره) تا قدرت شهروندی (اختیار شهروندان، قدرت تفویض شده) متغیر است. در سطح دست‌کاری و درمان که نوعی عوام‌فریبی خودخواهانه است، از نیروی کار و منابع مردم محلی استفاده می‌شود، بدون آنکه در راستای نیل به اهداف، به آن‌ها قدرت تصمیم‌گیری و مداخله مؤثر اعطا گردد. در این سطح، افراد به عنوان ابزاری آموزش‌دیده برای افعال یا ترک افعال از پیش تعیین شده به کار می‌روند. در مراحل بعدی اطلاع‌رسانی به شهروندان در خصوص برنامه‌ها و پروژه‌های دولت، مسئولیت‌های شهروندی و حقوق آن‌ها، موجب مشارکت جزئی مردم می‌شود. در اعطای قدرت شهروندی، تفویض قدرت و اختیار به شهروندان به‌عنوان عوارض بیرونی مشارکت واقعی ملاحظه می‌گردد (حبیبی و سعیدی رضوانی، ۱۳۸۴: ۱۶). مشارکت اجتماعی از منظر گای درام بر سه وجه است: نخست، مردم بسیج می‌شوند تا طرح‌های عمرانی و برنامه‌ریزی‌شده بالادستی را در قالب مساعدت‌های مالی و کاری به اجرا گذارند؛ دوم، منابع و اختیارات

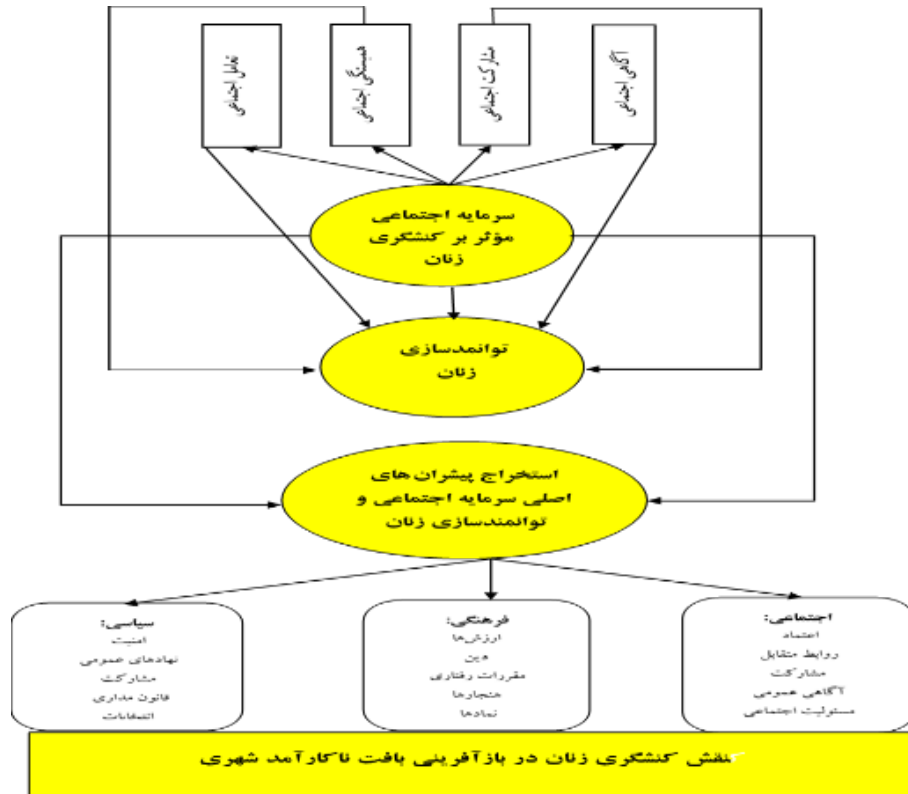
جدول ۱. شاخص‌ها و مؤلفه‌های تحقیق حاضر

مؤلفه	شاخص
احساس تعلق به محل سکونت	مناسب بودن محله برای زندگی، رضایت از زندگی، افتخار به زندگی در محله، وابستگی و علاقه به محله، تمایل به تداوم سکونت در محله
دسترسی به امکانات و خدمات	دسترسی به امکانات و خدمات: تفریحی/ورزشی/اداری/ زیر بنایی، برخورداری از میلمان خیابانی مناسب، برخورداری از فضای سبز، برخورداری از سیستم‌های روشنایی مناسب، برخورداری محله از امنیت مناسب به لحاظ وجود پیاده‌روی پل عابر پیاده، خط‌کشی و ...
اعتماد و انسجام اجتماعی	اعتماد به مسئولان به لحاظ بهره‌مندی از علم و شایستگی کافی برای انجام مسئولیت محول شده به ایشان، اهمیت دادن به دیدگاه شهروندان در تصمیمات و اقداماتشان عمل به وعده‌هایشان در ارتباط با توسعه محله، اعتماد به تصمیمات اتخاذشده توسط شورای شهر به لحاظ توجه به منافع مردم در بهسازی و نوسازی محله و ...
توسعه نهادی و ظرفیت‌سازی	تشکیل انجمن محله یا شورای یاری محله، توسعه تشکلهای و انجمن‌های محلی برای پیگیری امور بهسازی/نوسازی محله، برگزاری جلسات هم‌اندیشی مردم و مسئولین شهری (شهرداری، شورای شهر، شورایاری) برای تبادل نظر و دریافت دیدگاه مردم، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی توجیهی مرتبط با طرح و اهمیت آن، توسعه اقدامات رسانه‌های جمعی به‌ویژه رادیو و تلویزیون جهت اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی به مردم
طرح‌ها و اقدامات حمایتی	اقدام شهرداری‌ها برای طرح بهسازی نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، عملکرد مناسب نهادهای تعیین شده برای ارائه تسهیلات به مردم، سرمایه‌گذاری خود دولت در راستای بهسازی/نوسازی بافت فرسوده شهری، تسهیلات بانکی تعریف شده از سوی دولت برای حمایت از مردم در جهت بهسازی/نوسازی بافت فرسوده/تشکیل صندوق‌های حمایتی نوسازی و بهسازی بافت فرسوده محله و ...
مشارکت‌پذیری	مشارکت در بهسازی و نوسازی مسکن فرسوده محله/مقاوم‌سازی بافت فرسوده محله توسعه زیرساخت‌ها و تجهیزات شهری در محله افزایش جذابیت و زیبایی چشم‌انداز شهری
نوع مشارکت	مشارکت مالی مشارکت اجرایی مشارکت فیزیکی برای اصلاح و توسعه بافت فرسوده محله، مشارکت در تصمیم‌گیری طرح‌ها و برنامه‌ها

(منبع: نگارندگان)

افرادی که توانایی حمایت از دیگران را دارند، معمولاً افرادی سالم و رفتار ضداجتماعی در جوامع آن‌ها کمتر می‌باشد. یکی از جنبه‌های مثبت مناطق فرسوده و کم‌درآمد شهری، سرمایه اجتماعی آن‌ها است که می‌تواند مبنای برنامه‌ریزی برای توسعه و توانمندسازی جامعه هدف مورد استفاده قرار گیرد (شکل ۱).

سرمایه اجتماعی رابطه مستقیمی با اثربخشی نهادی، افزایش سطح آموزش و رفاه کودکان، کاهش جرائم خشونت‌آمیز، کاهش تعارضات، کاهش مرگ‌ومیر، بهبود وضع سلامت، احساس خوشبختی و اعتماد به حکومت و شکل‌دهی به سازمان‌هایی که به‌صورت موفق از زمین بهره‌برداری می‌کنند، دارد (پاتنام، ۱۳۸۰).

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

مقطع زمانی پاییز به محدوده‌ها، پرسشنامه در اختیار زنان ساکن در محدوده‌های موردنظر قرار می‌گیرد. سعی بر آن شد که نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به تفکیک محدوده‌های پرجمعیت و به‌صورت کلی انجام گیرد (جدول ۲).

جدول ۲. تعداد نمونه برای هر یک از محلات بافت فرسوده

محلات	تعداد جمعیت	N
پیرامون خیابان شهرستانی و میدان امام حسین (محدوده بافت فرسوده)	۲۸۹۰	۱۸
محله مفت آباد و حاشیه بزرگراه امام علی	۴۵۰۷۷	۱۱۲
محله محصل (محدوده بافت فرسوده)	۱۲۳۲۹	۵۹
محل اتصال منوچهری و آبراه‌های جاجرود و (محدوده بافت فرسوده)	۱۶۰۸	۱۳
حاشیه پادگان چکشی (محدوده بافت فرسوده)	۱۳۶۸۴	۶۳
جمع کل	۱۲۵۶۶۳	۲۶۵

(منبع: نگارندگان)

ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه است. برای اندازه‌گیری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی از پرسشنامه

روش پژوهش

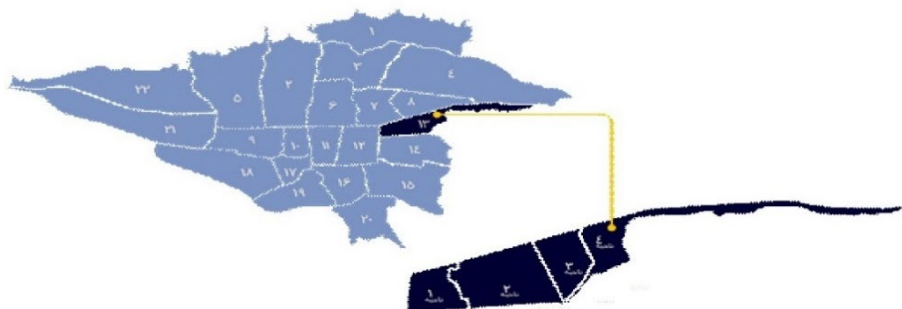
پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش کیفی است. همچنین برای گردآوری داده‌ها از روش میدانی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه ساکنان منطقه ۱۳ شهر تهران می‌باشد. حجم جامعه آماری این تحقیق بر اساس آخرین آمار نفوس و مسکن در سال ۹۵ و داده‌های گردآوری شده از شهرداری منطقه ۱۳ تهران جمعیت ثابت کل منطقه سیزده ۲۴۸۹۵۲ نفر و جمعیت ساکن در ناحیه یک که بیشترین بافت‌های ناکارآمد شهری را تشکیل می‌دهد ۶۵۵۸۹ نفر می‌باشد. نمونه آماری در این مطالعه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، به تعداد ۲۶۵ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی - طبقه‌ای بوده است. بدین منظور محقق ابتدا محدوده‌های بافت فرسوده و ناکارآمد منطقه ۱۳ را تعیین نموده سپس هر محدوده را از نظر جامعه زنان موردبررسی قرار داده و سپس بر اساس نسبت اعضاء در هر محدوده و نحوه پیشنهادی جدول مورگان، نمونه موردنظر در هر محدوده تعیین گردیده و سپس با مراجعه حضوری در

برخوردار است. در ادامه برای تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از برنامه‌های SPSSv18، LISREL و AMOSv18 استفاده شد.

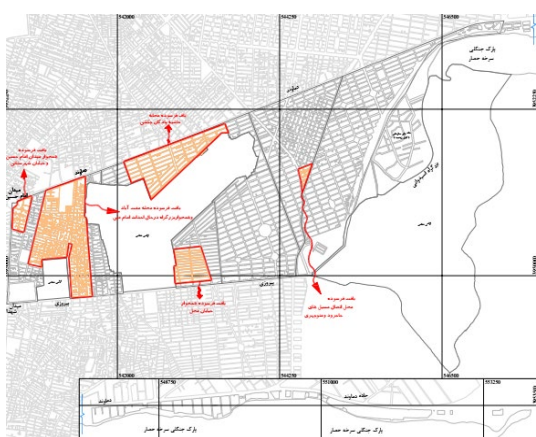
محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه در منتهی‌الیه شرقی شهر تهران و منطقه ۱۳ واقع است که از جهات چهارگانه شمال، جنوب، شرق و غرب به ترتیب به مناطق ۴ و ۸ و ۷ (محور دماوند)، ۱۴ (محور پیروزی)، بزرگراه اسبدوانی و سرخه‌حصار (حریم شرق تهران) و منطقه ۱۲ (محور ۱۷ شهریور) منتهی می‌گردد (شکل ۳-۶). مشخصات جغرافیایی منطقه در طول جغرافیایی ۳۵ ثانیه و ۲۹ دقیقه و ۵۱ درجه شرقی و عرض جغرافیایی ۲۶ ثانیه و ۴۲ دقیقه ۳۵ درجه شمالی واقع است. در سال ۱۴۰۰، جمعیت این منطقه معادل ۲۷۶۰۲۰ نفر بوده است. منطقه ۱۳ شهر تهران بر اساس تقسیمات داخلی ملاک عمل شهرداری در وضع موجود، دارای ۴ ناحیه و ۱۳ محله می‌باشد. طور کلی، این منطقه شرقی تهران ۴ ناحیه دارد و سرخه‌حصار، ده ترکمن، زیتون و نظایر این در این منطقه قرار دارند (شکل ۲).

استاندارد شده انجمن سرمایه اجتماعی آمریکا مورد استفاده قرار می‌گیرد. پرسشنامه سرمایه اجتماعی مشتمل بر ۱۲ سؤال می‌باشد که به بررسی بعد سرمایه ارتباطی، سرمایه شناختی و سرمایه ساختاری مورد استفاده قرار گرفته و به سنجش سؤالات می‌پردازد. پرسشنامه کنشگری زنان مشتمل بر ۱۹ سؤال می‌باشد که ابعاد ساختاری - شناختی سرمایه اجتماعی و ارتباطی کنشگری زنان را می‌سنجد. در این پژوهش از دو روش روایی صوری و محتوایی و روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی برای سنجش پایایی ابزار سنجش استفاده شد. تمامی بارهای عاملی به‌دست‌آمده در مدل ارزیابی استاندارد (بیش از ۰/۷۰) مقادیر قابل قبولی هستند و پایایی سازه سرمایه اجتماعی و سه بعد آن را نشان می‌دهند. همچنین همه مقادیر بیشتر از ۱/۹۶ در ارتباط با سازه کنشگری زنان نشان‌دهنده ارتباط معنادار این سازه با ابعاد چهارگانه و شاخص‌های آن می‌باشد. برای تعیین پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و از آنجاکه این شاخص برای تمامی گویه‌های پرسشنامه، مقدار بالای ۰/۷ به دست آمد؛ می‌توان گفت پرسشنامه تحقیق از پایایی خوبی

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی منطقه ۱۳ شهر تهران

شکل ۲. محدوده بافت فرسوده و ناکارآمد منطقه ۱۳ شهرداری تهران

یافته‌ها

نتایج نشان داد که از ۲۶۵ نمونه انتخاب شده ۱۱ نفر (۴/۲ درصد) از ۳۰ سال کمتر و ۱۴۸ نفر (۵۵/۸ درصد) ۳۱ تا ۴۰ سال و ۹۴

ساختار سنی جمعیت محدوده مورد بررسی حاکی است که ۲۷/۲ درصد کمتر از ۱۵ سال سن دارند. این نسبت در میان مردان حتی کمتر و ۲۶/۴ درصد است در حالی که در سطح تهران نسبت جمعیت کمتر از ۱۵ سال به ۳۰/۷ درصد می‌رسد. در زمینه فعالیت و اشتغال در سطح خانوار، میزان جمعیت فعال در منطقه در سال ۱۳۹۵ معادل ۳۷/۷ درصد جمعیت و جمعیت غیرفعال معادل ۶۲/۳ درصد کل جمعیت بوده است.

ساختمان‌های این محدوده که از بافت فرسوده نوع اول است، بالای ۶۰ درصد دوام پایینی دارند. اطلاعات موجود از وضعیت فعلی منطقه حاکی از آن است که مسائلی چون مشکلات اجتماعی، ناسازگاری کاربری، فرسایش کالبدی، معضلات زیست‌محیطی و مسائلی از این دست، گریبان‌گیر محدوده مورد مطالعه است (شکل ۳).

درصد) ملکی و ۱۶۷ نفر (۶۳/۲ درصد) به صورت استیجاری و یا رهنی هستند. وضعیت اشتغال ۵۴ نفر (۲۰/۳۸ درصد) شاغل و ۹۸ نفر (۳۶/۹۸ درصد) بیکار و ۱۱۳ نفر (۴۲/۶۴ درصد) خانه‌دار هستند.
جدول ۳ نیز، آمار توصیفی متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد.

نفر (۳۵/۵) تا ۴۱ سال و ۱۲ نفر (۴/۵ درصد) ۵۰ سال به بالا بوده‌اند. از ۲۶۵ نمونه انتخاب شده ۱۲۷ نفر (۴۷/۹۲) دیپلم و ۷۸ نفر (۲۹/۴۳) زیر دیپلم بیشترین فراوانی را در میان پاسخگویان داشته و از ۲۶۵ نمونه انتخاب شده ۱۳۶ نفر (۵۱/۳۲ درصد) متأهل، ۹۳ نفر (۳۵/۱) مجرد و ۳۶ نفر (۱۳/۵۸ درصد) مطلقه هستند از ۲۶۵ نمونه انتخاب شده نوع مسکن ۹۸ نفر (۳۶/۹۸)

جدول ۳. آمار توصیفی متغیرها

سرمایه اجتماعی	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	واریانس
بعد رابطه‌ای	۲۶۵	۱/۷۱	۵	۳/۷	۰/۷۴	۰/۵۵
بعد شناختی	۲۶۵	۱	۵	۳/۷	۰/۹۲	۰/۸۵
بعد ساختاری	۲۶۵	۱/۶۷	۵/۰۰	۳/۸۱۰۱	۰/۷۱۰۳۶	۰/۵۰۵
سرمایه اجتماعی	۲۶۵	۱/۷۱	۵/۰۰	۳/۷۶۴۱	۰/۶۹۵۲۳	۰/۴۸۳
کنشگری زنان	۲۶۵	۲/۷۵	۴/۷۵	۳/۹۲۸۸	۰/۴۲۰۳۰	۰/۱۷۷

(منبع: نگارندگان)

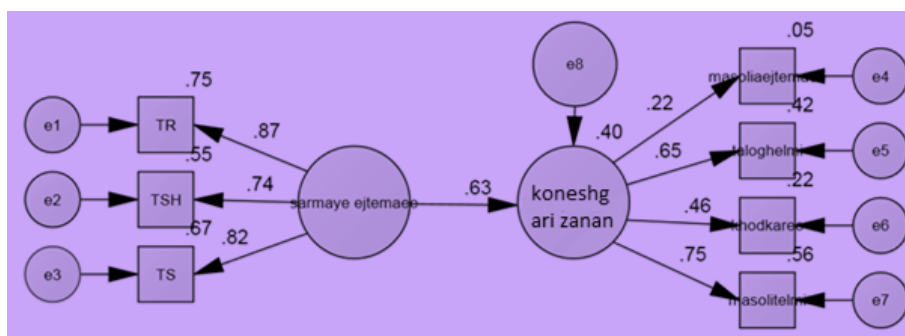
جدول ۴. نتیجه آزمون بین سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان

متغیرها	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان	اسپیرمن	۲۶۵	۰/۰۰۰	۰/۵۲۰	تائید فرضیه
سرمایه شناختی و کنشگری زنان	اسپیرمن	۲۶۵	۰/۰۰۰	۰/۳۷۱	تائید فرضیه
سرمایه ارتباطی و کنشگری زنان	اسپیرمن	۲۶۵	۰/۰۰۰	۰/۴۹۷	تائید فرضیه
سرمایه ساختاری و کنشگری زنان	اسپیرمن	۲۶۵	۰/۰۰۰	۰/۴۴۸	تائید فرضیه

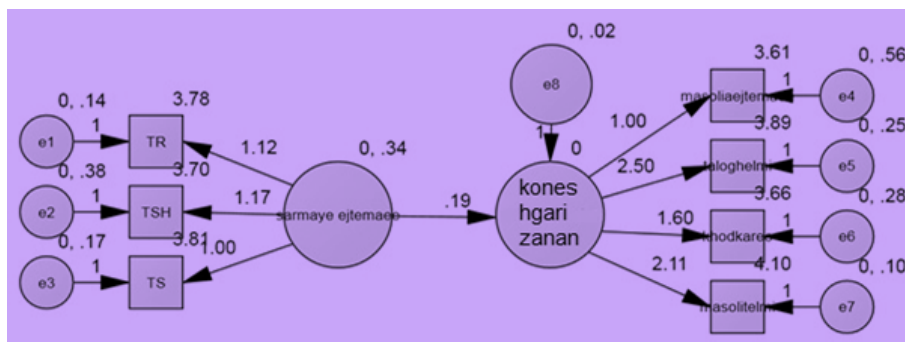
(منبع: نگارندگان)

شناختی و کنشگری زنان است. بین سرمایه ارتباطی و کنشگری زنان رابطه معنی‌دار وجود دارد (۰/۰۱ > سطح معنی‌داری) و شدت این رابطه برابر با ۰/۴۹۷ بوده که بیانگر رابطه مستقیم بین سرمایه ارتباطی و کنشگری زنان می‌باشد.
بین سرمایه ساختاری و کنشگری زنان رابطه معنی‌دار وجود دارد (۰/۰۱ > سطح معنی‌داری) و شدت این رابطه برابر با ۰/۴۴۸ می‌باشد و این امر نشان‌دهنده رابطه مستقیم و معنی‌دار بین دو مؤلفه سرمایه ساختاری و کنشگری زنان می‌باشد. نتایج و مدل استاندارد این پژوهش پس از پیاده‌سازی و اجرا در نرم‌افزار AMOS 18 در زیر آمده است (شکل ۴ و شکل ۵):

طبق شواهد مندرج در جدول ۴ سطح معنی‌داری تمامی متغیرها در سطح خطای ۰/۰۱، پایین‌تر از یک‌صدم است. در نتیجه، رابطه معنی‌داری میان کنشگری زنان و سرمایه اجتماعی ملاحظه می‌شود که از پایین بودن سطح معناداری از یک‌صدم برداشت می‌شود (سطح معنی‌داری < ۰/۰۱) و رقم ۰/۵۲۰ نمایانگر شدت این رابطه است. این رقم نشان‌دهنده این است که میان سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان، رابطه مستقیم وجود دارد.
بین سرمایه شناختی و کنشگری زنان رابطه معنی‌دار وجود دارد (۰/۰۱ > سطح معنی‌داری) و شدت این رابطه برابر با ۰/۳۷۱ است و نشان‌دهنده رابطه مستقیم بین دو مؤلفه سرمایه

شکل ۳. ضرایب مسیر در حالت استاندارد

شکل ۴. ضرایب مسیر در حالت غیراستاندارد

نتایج نشان داد «بین سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان در بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد شهری منطقه ۱۳ شهر تهران رابطه معنی‌داری وجود دارد». برای بررسی رابطه متغیر سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان، ضریب همبستگی ۵۲ درصد برآورد شده است. یافته این فرضیه یعنی ارتباط بین کنشگری زنان و سرمایه اجتماعی با یافته‌های پژوهشگران دیگر از جمله بیگی و همکاران (۱۴۰۰) مرتبط و مطابقت دارد. با توجه به اینکه نتایج پژوهش حاضر با نتایج پیشینه آن همخوانی دارد، می‌توان گفت که از پشتوانه نظری قوی و محکمی برخوردار بوده و فرضیه‌های آن مبتنی بر مبانی نظری معتبر است. همان‌طور که از نتایج تحقیق نیز مستفاد می‌شود، سرمایه اجتماعی را می‌توان یکی از فرصت‌ها و دارایی‌هایی دانست که نقش بسزایی در افزایش کنشگری زنان در بازآفرینی بافت‌های فرسوده دارد.

همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش بین سرمایه شناختی، کنشگری زنان و بافت‌های ناکارآمد شهری منطقه ۱۳ تهران رابطه معنی‌داری وجود دارد. شدت این رابطه برابر با ۰/۳۷۱ است که نشان می‌دهد بین سرمایه شناختی و کنشگری زنان رابطه مستقیمی وجود دارد؛ یعنی هرچه سرمایه شناختی در میان زنان ساکن این بافت‌ها افزایش یابد، کنشگری زنان نیز افزایش می‌یابد. در این جنبه، اشتراکات زنان مقیم در این بافت‌ها و درک مشترک آن‌ها و ماهیت ارتباطات میان فردی در یک محدوده زیستی (زبان و روایت‌های مشترک) مورد توجه قرار می‌گیرد. نتایج تحقیق نشان داد که افزایش این موضوع باعث افزایش کنشگری آنان می‌شود. نتایج مطالعات حاضر با نتایج مطالعات شالچی و مومیوند (۱۳۹۶) و افشانی و محمدآباد (۱۳۹۶) همسو است.

نتیجه دیگر پژوهش این بود که بین سرمایه ارتباطی، کنشگری زنان و بافت‌های ناکارآمد شهری منطقه ۱۳ تهران رابطه معنی‌داری وجود دارد. شدت این رابطه نیز برابر با ۰/۴۹۷ است که نشان‌دهنده رابطه مستقیم بین سرمایه ارتباطی و کنشگری زنان می‌باشد. به عبارت دیگر هرچه سرمایه ارتباطی در میان زنان ساکن بافت‌های فرسوده افزایش یابد، کنشگری زنان

جدول ۵. ضرایب مسیر در حالت استاندارد

متغیر	ابعاد	ضرایب استاندارد
سرمایه اجتماعی	سرمایه ارتباطی	۰/۸۷
	سرمایه شناختی	۰/۷۴
	سرمایه ساختاری	۰/۸۲
	مسئولیت اجتماعی	۰/۲۲
کنشگری زنان	تعلق به اجتماع علمی	۰/۶۵
	خود کارایی	۰/۴۶
	مسئولیت علمی	۰/۷۵

خلاصه‌ای از نتایج خروجی نرم‌افزار *AMOS 18* در ارتباط با ضرایب هر مسیر و سطح تبیین و ارتباط برای هر مسیر در جدول ۵ بیان شده است. ضرایب هر مسیر نشان‌دهنده میزان همبستگی هر بعد با متغیر پنهان است. در مدل همبستگی، رابطه بین سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان برابر با ۰/۶۳ می‌باشد که این ارزش تبیین و تأثیر سرمایه اجتماعی بر کنشگری زنان را نشان می‌دهد.

با توجه به قدرت برازش و قابلیت اطمینان مدل، مقدار *RMSEA* برابر ۰/۰۸۵ است (جدول ۶) و مقدار پایین ۰/۱ نشان‌دهنده برازش قوی مدل است. مقادیر *RMSE* (کمتر از ۰/۱) در خروجی نرم‌افزار آموس نشان‌دهنده مطابقت داده‌های تجربی با داده‌های مشاهده شده است. نتیجه فوق نیز تناسب مدل را با مبانی نظری سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان و ابعاد و شاخص‌های مرتبط با آن‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۶. نتایج خروجی نرم‌افزار آموس

Model	RMSEA	LO90	HI90	PCLOSE
Default	0.085	0.054	0.117	0.032
Independence	0.317	0.295	0.340	0.000

نتیجه‌گیری

موضوع پژوهش حاضر تبیین نقش سرمایه اجتماعی بر کنشگری زنان در بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد شهری بود.

نیز افزایش می‌یابد. این جنبه، در یک منطقه مسکونی، سازمان و... نمایانگر ماهیت روابط است. حال آنکه جنبه ساختاری بر وجود یا عدم وجود ارتباطات میان فردی زنان در این ساختارها تمرکز دارد. در جنبه ارتباطی کیفیت و ماهیت ارتباطات (اعتماد هنجارها و احساس هویت) در محوریت قرار می‌گیرد که حاصل آن، افزایش کنشگری زنان در بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد شهری است. نتایج مطالعات حاضر با نتایج مطالعات قادر زاده (۱۳۹۰) و فردوسی (۱۴۰۲) همسو است.

و در نهایت یافته‌ها حاکی از آن بود که بین سرمایه ساختاری، کنشگری زنان و بافت‌های ناکارآمد شهری منطقه ۱۳ تهران رابطه معنی‌داری وجود دارد. شدت این رابطه نیز برابر با ۰/۴۴۸ است که بیانگر رابطه مستقیم بین سرمایه ساختاری و کنشگری زنان می‌باشد. به عبارت دیگر هرچه سرمایه ساختاری در میان زنان ساکن این بافت‌ها افزایش یابد کنشگری زنان نیز افزایش می‌یابد. در این جنبه الگوی کلی و روابط موجود در این بافت‌ها را مورد توجه قرار می‌دهد. در واقع، این جنبه بر کمیت ارتباطات افراد (دسترسی دیگران به فرد و شیوه تعامل فرد با آن‌ها) تمرکز دارد. هرچه این ساختار مستحکم‌تر و منسجم‌تر باشد کنشگری زنان نیز در این بافت‌ها افزایش می‌یابد. نتایج مطالعات حاضر با نتایج مطالعات حیدر زاده و حقی (۱۴۰۱) همسو است.

به‌طور کلی یافته‌های حاصل از پرسشنامه نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن با شاخص‌های کنشگری زنان رابطه وجود دارد. وجود ارتباط میان سرمایه اجتماعی و کنشگری زنان (۶۳ درصد) تأکید بر این امر می‌باشد که به‌منظور افزایش کنشگری زنان در بافت‌های فرسوده باید در وهله اول مسئولیت عملی، حس تعلق اجتماعی، مسئولیت اجتماعی و باور به خود کارایی زنان را در قبال محیط زندگی خود ارتقاء داده تا از این طریق عمده‌ترین عامل کندی فرآیندهای بازآفرینی بافت‌های فرسوده شهری که همان عدم آمادگی ساکنین است را مرتفع نماییم؛ زیرا عدم اطلاع و بی‌اعتمادی ساکنان این بافت‌ها، سبب عدم مشارکت و مقاومت در اجرای طرح‌ها می‌شود. حال آنکه باور به سرمایه اجتماعی موجود در این بافت‌ها و شناخت نگرش‌های آحاد جامعه هدف، موجب مشارکت مردم و تدوین و اجرای برنامه‌های بازآفرینی در آن‌ها می‌گردد. بر طبق نظریات جامعه‌شناسی همچون، تئوری ناسامانی، بیگانگی و بی‌قدرتی بر روند و میزان سرمایه اجتماعی و از آن طریق مشارکت اجتماعی تأثیرگذار است. بدین ترتیب برای ایجاد مشارکت آحاد جامعه بافت‌های ناکارآمد شهری، بالأخص زنان، باید موانع اصلی مشارکت را شناسایی نمود؛ بنابراین باید زمینه‌های کنشگری زنان از طریق مشارکت و انسجام اجتماعی بهبود یابد.

References

- [1] Afshani, Alireza, Shiri mohamdabadi, Hamide. (2018) The role of social capital in promoting social health of women in Yazd. *Women Studies*, 8(22): 1-20. [In Persian]
- [2] Aghdas, parsa. Hashemianfar, Seyedali, Haghghatian, Mansour(2021), Investigating the erotic capital and its relation to social capital of women in the city of Isfahan, *Journal of Social Sciences*, (54). [In Persian]
- [3] Alipour Nakhi, A., Ahmari, N., & Rezaei, S. (2016). Renovation and Rehabilitation Strategies for Worn-Out Texture of AbAnbar-No District in Sari Using SWOT Technique. *Open Journal of Geology*, 6, 270-283. [In Persian]
- [4] Alvani, Seyed. Mehdi. and Seyednaghavi, Mirali. (2002). Social Capital: Concepts and Theories. *Management Studies in Development and Evolution*, 9(33.34), 9-26. [In Persian]
- [5] Beigi, Seyed Sadeq; Khazaei, Nesa; Sefidkouhi, Aqil and Rasouli, Seyed Hassan (2011). Evaluating the level of citizen participation in improving the dilapidated urban fabric with the aim of recreating neighborhoods in Sari. *Third National Conference on Culture, Tourism and Urban Identity*, Kerman. [In Persian]
- [6] Bokani, Kaveh. (2015). Understanding and analyzing the worn-out texture of Shah Darvish Alley: the distance between West Taleghani Street and West Salaheddin Street in Mahabad City. (2012). *3th International Congress on Civil Engineering, Architecture and Urban Development*. Shahid Beheshti University, Tehran. [In Persian]
- [7] Ebrahim Najafabadi, Azam and Sam Aram, Ezatollah (2013). Investigating the relationship between social capital and the feeling of happiness (case study of 15-24-year-old women in Isfahan). *Sociology of Social Issues in Iran*, 2(5), 9-31. [In Persian]
- [8] Habibi, Mohsen and Saeedi Rezvani, Hadi. (2005). Participatory Urban Planning, A Theoretical Exploration in Iranian Conditions. *Honar-ha-ye Ziba Journal*, (1010). [In Persian]
- [9] Heidarzadeh, Ehsan. and Haghi, Mohammad reza. (2022). [Evaluation of the success rate of urban pedestrian-streets in citizen's satisfaction, A comparative study of Hafezieh and Eram pedestrian streets in Shiraz](#). *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 10(1), 63-79. [In Persian]
- [10] Hosseinzadeh, Ali Hossein. , Rashidi, Sara. and Rostami, Ayub. (2021). A Study on the Relationship between Social Capital and Social Health (Case Study: Youth in Khorramabad City). *Strategic Studies on Youth and Sports*, 20(52), 293-310. [In Persian]
- [11] Koroso Nesru, H., Monica Lengoiboni, J., & Zevenbergen, A. (2021). Urbanization and urban land use efficiency: Evidence from regional and Addis Ababa satellite cities, *Ethiopia. Habitat International*, 117, 102437
- [12] Farhadian, Amir. Naji Mediani, Aliakbar, Haroutianian, Haroutian(2014), [Analyzing the relationship between the indices of identifying the worn-out textures and indices of urban sustainable development in the city of Mashhad](#), *Journal of Urban Economics and Management*, (5) :39-52[In Persian]
- [13] Qaderzadeh, Omid. (2011). Effect Forms of Capital on Women's Collective Identity. *Woman in Development & Politics*, 9(3), 35-65. [In Persian]
- [14] Ghasemi Iraj, Ghasemi Siani Mohammad, Heidari Hossein. (2015). [Factors Analysis Affecting on Participation in the Reconstruction and Rehabilitation of Deteriorated Fabric](#). *refahj*. 15(59), 286-253. [In Persian]
- [15] Leddy, A.M., Whittle, H.J., Shieh, J., Ramirez, C., Ofotokun, I., & Weiser, S.D. (2020). [Exploring the role of social capital in managing food insecurity among older women in the United States](#). *Social Science & Medicine*, 113492.
- [16] Lombardi, D. R., Porter, L. Barber, A., & Rogers, C. F. (2011). Conceptualizing Sustainability in UK Urban Regeneration: A Discursive Formation. *Urban Studies*, 48(2) 273–296, 273-296.
- [17] Moore, S., & Carpiano, R.M. (2019). [Measures of personal social capital over time: A path analysis assessing longitudinal associations among cognitive, structural, and network elements of social capital in women and men separately](#). *Social Science & Medicine*. S0277953619300905–.
- [18] Po, J.Y.T., & Hickey, G.M. (2020). [Cross-scale relationships between social capital and women's participation in decision-making on the farm: A multilevel study in semi-arid Kenya](#). *Journal of Rural Studies*, 78, 333–349.
- [19] Pourahmad, Ahmad; Farhadi, Ahmad and Ghorbani, Rasoul (2016). Investigating the issues of citizens' social participation in the renovation of dilapidated urban fabric in Iran, *16th Conference on Housing Development Policies in Iran, Ministry of Roads and Urban Development*. Faculty of Economics, University of Tehran, 12-13. [In Persian]
- [20] Putnam, Robert (2001). *Democracy and Modern Traditions*. Translated by Mohammad Taqi Delqrouz, Tehran: Payam Publications. [In Persian]

- [21] Rafatjah, Maryam, Rashvand Sorkhkouleh, Marjan. and Seyedzadeh, Fatemeh. (2022). [Investigating the Relationship Between Women's Social Capital and Their Discriminability in Family](#). Ferdowsi University of Mashhad *Journal of Social Sciences*, 18(2), 90-59. [In Persian]
- [22] Rezadoost, Karim, Hossein Zadeh, Alihossein. and Abed Zadeh, Hamid. (2009). [A Survey Study of Effective Factors on Social Participation of Citizens, A Case](#). *Journal of Applied Sociology*, 20(3), 97-110. [In Persian]
- [23] Safiri, Khadije. and Sadafi, Zabiholah. (2012). [A Meta-Analysis of Studies and Research on Gender and Social Capital](#). *Journal of Applied Sociology*, 23(3), 37-74. [In Persian]
- [24] Samsudin, R., Yok, T.P., & Chua, V. (2022). Social capital formation in high density urban environments: Perceived attributes of neighborhood green space shape social capital more directly than physical ones. *Landscape and Urban Planning*, 227, 104527.
- [25] Shalchi, Somayeh. and Momivand, Amin. (2017). [Women's Social Capital and Urban Development in Hamedan Province](#). *Quarterly Journals of Urban and Regional Development Planning*, 2(3), 103-137. [In Persian]
- [26] Samadpoor, Narges, & Shahamat, Najme. (2022). [Investigating gender difference in relation to factors that effect on efficiency with emphasis on social capital](#). (Case study: Social Security Organization of Shiraz City). *Quarterly Journal of Woman and Society*, 13(49), 185-204 [In Persian]
- [27] Ferdowsi, Mohammad Hassan. (2023). [The Role of Cultural and Psychological Capital in Women's Athletics Involvement \(A Qualitative Study\)](#). *Woman Cultural Psychology*, (58), 111-125. [In Persian]
- [28] Mohammadi. Mohammad Ali (2005) [Social capital and its measurement](#). *University of Welfare and Rehabilitation Sciences Publications*, Tehran. [In Persian]
- [29] Maleki, Maryam, Navabakhsh, Mehrdad, Mousaaei, Meysam, Baghaei Sarabi, Ali.(2023). Identify lived experience, views, reasons and motivations of people from participation in the improvement and renovation of worn-out urban fabric. *Urban Sociological Studies*, (47), 80-119. [In Persian]
- [30] Mousavi, Mir Taher, Alipour, Parvin. (2012). *Introduction to Social Capital Theory*, Sociologists' Publications, Tehran. [In Persian]
- [31] Naqdi, Asadollah and Kolivand, Shakiba (2015). [Investigating the social participation of citizens in the improvement and renovation of dilapidated urban textures \(Case study: organizing the dilapidated texture of Modarres Street, Kermanshah\)](#). *Journal of Urban Management Studies*, (21). [In Persian]
- [32] Tahlyan, D., Stathopoulos, A., & Maness, M. (2022). Disentangling social capital—Understanding the effect of bonding and bridging on urban activity participation. *Transportation research interdisciplinary perspectives*, 15, 100629.